

نقطه صفر حوادث دست‌یافتنی است

عضو هیأت مدیره تاسویکو معتقد است ایمنی نه یک هزینه تحمیلی بلکه نوعی سرمایه‌گذاری پایدار است که از توقف تولید و زیان‌های سنگین بعدی جلوگیری می‌کند

▲ لوازم ایمنی مناسب، لازمه هر اشتغالی است

حفظ جان کارگران و کاهش شمار مرگ‌ومیرهای شغلی بی‌تردید نیازمند عزم عمومی است، اما در این میان کارفرمایان و به‌ویژه بنگاه‌های بزرگ اقتصادی نقش ویژه‌ای دارند. شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی (شستا) از جمله هلدینگ‌های بزرگ است که در ۲۱ رشته صنعتی، از نفت و گاز تا معدن و لوازم‌خانگی فعالیت می‌کند؛ اما اینکه این مجموعه برای کاهش آسیب‌های ناشی از کار چه کرده، موضوعی است که نیاز به بررسی دارد. هرگاه کارگری بر اثر حادثه شغلی جان بسپارد، سازمان تأمین اجتماعی تا سال‌ها موظف به پرداخت مستمری او خواهد بود، بنابراین پرسش این است که بزرگ‌ترین شرکت زیرمجموعه این سازمان در این زمینه چه اقداماتی انجام داده است؟

از میان ۹ هلدینگ تخصصی زیرمجموعه شستا شرکت سرمایه‌گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تأمین (تاپیکو) و شرکت سرمایه‌گذاری صدر تأمین (تاسویکو) به واسطه داشتن معدن متعدد بیشترین احتمال ابتلا به حوادث ناشی از کار را دارند. احسان احمدی عضو موظف هیأت مدیره هلدینگ تاسویکو در گفتگویی با آتی‌نو به تشریح وضعیت HSE در این هلدینگ و اقدامات صورت گرفته پرداخته و خاطرنشان می‌کند که رسیدن به نقطه صفر در بحث حوادث امری دور از دسترس نخواهد بود. در ادامه مشروح این گفتگو آمده است.

● **تاسویکو به عنوان هلدینگ که چندین معدن از طلا و نقره گرفته تا زغال سنگ در زیرمجموعه‌های خود دارد، در راستای تأمین ایمنی و ارتقاء امنیت شغلی کارگران این معدن چه اقداماتی را در دستور کار قرار داده است؟**

معدن و فولاد دو صنعت پر حادثه در جهان به شمار می‌روند. در هلدینگ صدر تأمین با توجه به اینکه معدن متعددی داریم، راهکارهایی لحاظ شده که با اتکاء به آنها طی ۱۰ سال گذشته روند حوادث رخ داده، سیری نزولی

به همراه داشته است. برخی معدن از جمله زغال سنگ بیشترین خطرات را به همراه دارند هرچند برخی معدن مانند طار روباز هستند و مخاطرات کمتری متوجه آنها می‌شود. به واسطه اقدامات صورت گرفته در تعداد افرادی که مصدوم شده یا جان خود را از دست می‌دادند آمارها کاهش‌ی جدی داشته تاحدی که میتوان گفت در ۱۰ سال گذشته تاحد ۷۰ تا ۸۰ درصد این حوادث کاهش یافته‌اند. برخی معدن از جمله زغال سنگ پرورده طبس به صورت کامل مکانیزه شده‌اند و بسیاری از ابزارهای نوینی که در کشورهای مختلف دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد، در آنها مهیا شده تا در فعالیت‌های صورت گرفته همواره حفظ جان و سلامت کارگران در قیاس با سوددهی اولویت داشته باشد. تلاش ما برای به حداقل رساندن حوادث در معدن بوده و با توجه به حجم کاری که انجام می‌شود؛ درصد و میزان حوادث رخ داده بسیار پایین بوده است. پس از تأکیدات مقام معظم رهبری و وزیر کار در زمینه لزوم کاهش حوادث ناشی از کار، کمیته‌های تخصصی در وزارت کار ایجاد شد و بر روی این مسئله تمرکز بیشتری صورت گرفت. البته همچنان برخی از معدن از جمله زغال سنگ کرمان کاملاً مکانیزه نیست و این مسئله احتمال بروز رخداد را بیشتر می‌کند، اما با این حال، در این سال‌ها اگرچه حوادث به صفر نرسیده اما بسیار ناچیز بوده است.

● **استراتژی هلدینگ برای کاهش حوادث ناشی از کار چیست؟**

برای رسیدن به نقطه صفر حوادث و حداقلی شدن آن در گام اول باید قبول داشت که رسیدن به نقطه صفر یک شعار صفر نبوده و موضوعی دست‌یافتنی است. یکی از موضوعات مهمی که در این راستا باید مورد توجه قرار گیرد بحث ایمن کردن محیط و تجهیزات است که این اقدام در کشورهای پیشرفته نیز مورد توجه قرار دارد. در معدن پر خطری مانند زغال سنگ که عمق ۷۰۰ متری دارند گاه

نفس کشیدن بسیار دشوار می‌شود. گام دیگر نظارت جدی‌تر بر فعالیت‌ها است. بحث آموزش نیز موضوع سومی است که باید در دستور کار قرار بگیرد و در مراحل مختلف به‌تناوب آموزش‌های عملی و مستمر به کارگران و پیمانکاران ارائه شود. در صورتی که همین سه بند را مورد توجه قرار دهیم؛ می‌توان به نقطه‌ای رسید که حوادث به شکل قابل توجهی کاهش پیدا کند اما در نهایت رسیدن به نقطه صفر نیازمند پشتکار و سرمایه‌گذاری قابل توجه است. ما نیز در هلدینگ تاسویکو تلاش داریم برای رسیدن به این نقطه در کنار اقدامات صورت گرفته در بحث نظارت نیز به شرکت‌ها کمک کنیم. در واقع باید این را پذیرفت که سرمایه‌گذاری در حوزه ایمنی یک هزینه محسوب نمی‌شود بلکه خود نوعی سرمایه‌گذاری است. زمانی که حادثه‌ای رخ دهد علاوه بر اینکه نیروی انسانی ما با مشکل مواجه می‌شود، تولید هم برای مدتی متوقف خواهد شد. بر همین اساس موضوعاتی مانند HSE و ایمنی کارگاه‌ها و آموزش هر ساله بودجه خاص خود را دارند که این رقم بر اساس سود شرکت‌ها مشخص می‌شود.

● **در قیاس با دنیا وضعیت خود را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

در دنیا هم هنوز حادثه در معدن رخ می‌دهد و حتی در کشورهای پیشرفته نیز گهگاه شاهد این موضوع هستیم اما تفاوتی که وجود دارد آن است که کشورهای توسعه‌یافته با هدف گذاری دقیق به سمت حادثه صفر در حرکت هستند. واقعیت آن است که جان انسان‌ها در گارگران یک سرمایه جدی است و برای مجموعه‌ها حکم ثروت و دارایی دارد. بر همین اساس لازم است برای حفظ

سلامت کارگران بیشترین تلاش صورت گیرد. ما نیز در این راستا تلاش داریم، اما هنوز تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله باقی است. از تجربیات جهانی استفاده می‌کنیم و بررسی گذشته گویای آن است که در مسیر درستی قرار گرفته‌ایم، اما همچنان فاصله قابل توجهی با کشورهای پیشرفته دنیا داریم. به‌هنگام رخداد یک حادثه، هزینه‌های بسیار سنگینی ایجاد می‌شود که صرفاً به‌بحث‌های غرامت و درمان محدود نمی‌شود. پس از حادثه شاهد توقف تولید، کاهش بهره‌وری، افت روحیه کارگران و آسیب دیدن برند شرکت هستیم که همه این موارد هزینه‌هایی هستند که به مجموعه‌ها تحمیل می‌شوند. اگر بار مالی که هر یک از این موارد به شرکت‌ها تحمیل می‌کنند را بررسی کنیم، متوجه خواهیم شد که یک حادثه می‌تواند میلیاردها تومان هزینه غیرمستقیم برای شرکت‌ها به همراه داشته باشد. بر همین اساس سرمایه‌گذاری در حوزه ایمنی منجر به کاهش ضررهای آتی خواهد شد.

● **چالش‌های به صفر رساندن حوادث ناشی از کار به چه صورت است؟**

یکی از مهمترین این موارد فرسودگی ماشین‌آلات و تجهیزات است؛ چرا که بسیاری از تجهیزات ما به سمت مستهلک شدن می‌روند. حتی بر اساس استانداردهای جهانی نیز کار در اعماق زمین با کار در معادن روباز متفاوت است و کار کردن در معدنی مانند زغال سنگ ریسک بیشتری به همراه دارد؛ چرا که احتمال انفجار، گاز گرفتگی و خفگی بر اثر انتشار گرد و غبار همه از مواردی است که سختی کار در این معدن را بیشتر می‌کند. برای غلبه بر این شرایط نیاز به سرمایه‌گذاری سنگین و تأمین تجهیزات و فناوری‌های پیچیده وجود دارد. از سوی دیگر در بحث آموزش ما از آموزش‌های تخصصی روز دنیا بسیار عقب هستیم و در بسیاری موارد آموزش‌های ما به موارد تئوریک محدود می‌شود. در حالی که لازم است آموزش‌های تخصصی و عملی داشته باشیم. یکی دیگر از چالش‌ها نیز پیمانکارانی هستند که تعداد آنها بسیار بالا بوده و پراکندگی آنها را در استان‌های مختلف شاهدیم. در حوزه معدن پراکندگی شرکت‌های پیمانکار بسیار بالا است و گاه ممکن است در یک معدن چندین پیمانکار به طور همزمان در حال فعالیت باشند. هماهنگ کردن تمام این پیمانکاران با استانداردهای آموزشی کار ساده‌ای نخواهد بود. از سوی دیگر، فرهنگ ایمنی و رفتار انسانی موضوع دیگری است که باید در دستور کار قرار گیرد؛ چرا که در بسیاری از موارد کارگران به دلیل عجله‌ای که دارند موضوعات ایمنی را نادیده می‌گیرند و به‌طور مثال برای کشیدن یک سیگار یا خوردن یک فنجان چای، جان خود را با خطر مواجه می‌کنند. مسئله مهم دیگر، فشار اقتصادی تولید است که موجب می‌شود تولیدکننده و کارگر تحت فشار قرار گیرند. فشار برای افزایش تولید، گاه موجب می‌شود ایمنی در اولویت‌های پس از تولید قرار گیرد. این نکته بسیار مهمی است و ضرورت دارد به تعادلی بین تولید و ایمنی برسیم. زیرساخت‌های حوزه امداد و نجات از دیگر چالش‌های جدی این حوزه به شمار می‌رود؛ چرا که واقعاً در این بخش ضعیف هستیم و با کمبود شدیدی مواجهیم. در برخی مناطق امکانات اورژانس و امداد نجات به اندازه کافی در دسترس نیست و همین مسئله تبعات متعددی به همراه دارد.

کارگری

A T I Y E N O

شهرام احمدی

کارشناس ارشد HSE

وقتی ایمنی قربانی شتاب تولید می‌شود

مفهوم HSE یا همان بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست در صنایع بزرگ، به‌ویژه نفت، به‌عنوان یکی از ارکان توسعه پایدار مطرح است. نظام مدیریت HSE سیستمی یکپارچه از عناصر پیشگیرانه و کنترلی است که هدف آن کاهش حوادث، حفاظت از انسان و محیط و کاهش آسیب‌های ناشی از فعالیت‌های صنعتی است. حوادث نفتی نه تنها پیامدهای اقتصادی و اجتماعی فوری دارند بلکه نگرانی افکار عمومی را درباره آثار بلندمدت نیز افزایش داده‌اند. از این‌رو، توجه به HSE به‌عنوان یک ضرورت حیاتی مطرح می‌شود و بی‌توجهی به آن می‌تواند هزینه‌های سنگینی برای کشورها و شرکت‌ها به همراه داشته باشد.

تاریخ صنعت نفت مملو از فجایعی است که اثرات آن‌ها همچنان به‌عنوان درس‌های عبرت باقی مانده است. حادثه انتشار گاز سمی متیل ایزوسیانات در بوپال هند در سال ۱۹۸۵ با هزاران کشته و مصدوم یا انفجار سکوی پایپر آلفا در دریای شمال در سال ۱۹۸۷ با بیش از ۱۶۰ قربانی از نمونه‌های جهانی این حوادث‌اند. ایران نیز تجربه تلخ چنین رویدادهایی را دارد. انفجار خط لوله انتقال گاز در سال ۱۳۸۹، آتش‌سوزی پتروشیمی بوعلی سینا در سال ۱۳۹۵ و فوران چاه ۱۴۷ رگ سفید در سال ۱۳۹۶ تنها بخشی از فهرست طولانی حوادث صنعت نفت ایران است. در سال‌های اخیر نیز آتش‌سوزی پالایشگاه تهران و انفجار خط لوله چشمه خوش بر تداوم این چرخه تلخ صحنه گذاشته است. رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی با انعکاس سریع این حوادث و تحلیل دلایل وقوع آن‌ها، نقشی مهم در افزایش حساسیت عمومی نسبت به ضرورت تقویت HSE ایفا می‌کنند.

مدیریت ریسک در صنعت نفت اهمیت دوچندان دارد. ماهیت فرآیندهای این صنعت همراه با مواد شیمیایی پرخطر و عملیات پیچیده، زمینه‌ساز وقوع حوادث است. عدم قطعیت در ماهیت خطر، در پیامدهای آن یا در ارتباط علت و معلولی، از عوامل اصلی بروز خسارات گسترده به‌شمار می‌رود. نظام HSE باید بتواند بر این حوزه‌های عدم قطعیت اثرگذار باشد. در ایران از دو دهه پیش تلاش‌هایی برای پیاده‌سازی نظام HSE بر پایه الگوهای بین‌المللی آغاز شد و وزارت نفت از سال ۱۳۸۱ آن را به شرکت‌های تابعه ابلاغ کرد. اگرچه دستوردهای مهمی به ثبت رسیده است، اما هنوز فاصله قابل توجهی با استانداردهای جهانی وجود دارد. شکاف میان وضع موجود و سطح مطلوب تنها با فرهنگ‌سازی سازمانی، حمایت مدیران ارشد و تعهد عملی کارکنان پر می‌شود.

هدف اصلی نظام HSE و پدافند غیرعامل، پیشگیری از حوادث، کاهش خسارت و تضمین پایداری عملیات است. دستیابی به این هدف نیازمند راهبردهای میان‌مدت، چندان‌لایه و نهادینه‌سازی دوسازوکار کلیدی یعنی مدیریت ریسک و مدیریت دارایی‌های فیزیکی است. در کنار این عوامل، نقش مقررات بالادستی، نظام‌های نظارتی و مطالبه‌گری ذی‌نفعان را نباید نادیده گرفت. به‌ویژه در صنعتی با ریسک‌های گسترده همچون نفت، فشارهای اجتماعی و مقرراتی می‌تواند به‌موتور محرک بهبود HSE بدل شود.

تجربه و دانش روز ایجاد شود. این موضوع اکنون در دستور کار قرار دارد.» مسئول HSE پتروشیمی آبادان درباره وضعیت آموزش در این مجموعه معتقد است: «عملکرد آموزش در حال حاضر در سطح قابل قبول ارزیابی می‌شود، اما برای رسیدن به استاندارد مطلوب، تخصیص منابع بیشتری ضروری است. این هدف تنها با افزایش تولید و ارتقای بهره‌وری قابل دستیابی خواهد بود.» او همچنین به نقش منابع مالی در ارتقاء ایمنی مجموعه‌ها اشاره کرده و یادآور می‌شود: «به دلیل توقف تولید در سال گذشته و کمبود منابع مالی، بسیاری از برنامه‌های افزایش تولید و طرح‌های توسعه‌ای ما یا متوقف شدند و یا با کندی پیش رفتند. این مسئله تأثیر مستقیم بر اجرای پروژه‌های ایمنی و بهبود فرایندها داشته است.» عالی‌نسب در پایان تأکید می‌کند: «مجموعه پتروشیمی آبادان نیازمند حرکت به سمت استقرار استاندارد ایزو ۴۵۰۰۱ است. همچنین باید سیستم‌های ایمنی و مدیریت فرایند (PSM) به‌طور کامل در مجموعه جاری و ساری شود تا نه تنها سطح ایمنی ارتقا یابد بلکه بهره‌وری و پایداری تولید نیز تضمین شود.»